

PLA D'ACOLLIDA PER A L'ALUMNAT D'INFANTIL

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ.....	1
2. OBJECTIUS DEL PLA D'ACOLLIDA.....	1
3. ORGANITZACIÓ DEL PERÍODE D'ACOLLIDA.....	2
3.1. EQUIP DIRECTIU.....	2
3.2. EQUIP DOCENT.....	2
4. ANNEXES.....	3
ANNEX 1. ORIENTACIONS PRÈVIES A LA INCORPORACIÓ A L'ESCOLA	
ANNEX 2. ENTREVISTA INICIAL	
ANNEX 3. HORARI D'INCORPORACIÓ PROGRESSIVA	
ANNEX 4. REGISTRE D'OBSERVACIÓ DEL PERÍODE D'ACOLLIDA	
ANNEX 5. CONTROL D'ESFÍNTERS	

1. INTRODUCCIÓ

L'entrada a l'escola és un dels moments més rellevants per als xiquets i xiquetes. Per aquest motiu, el període d'acollida de l'alumnat de 2 i 3 anys precisa d'una adaptació gradual a l'escola per poder facilitar la transició de l'entorn familiar a l'escolar. D'aquesta manera, s'assentaran les bases per a una bona convivència al centre escolar.

Per aquest motiu, es realitza el pla d'acollida amb la finalitat de recollir actuacions i aspectes organitzatius que es contemplaran en el període d'acollida amb l'objectiu d'afavorir la confiança entre el professorat i les famílies, crear un vincle afectiu amb els adults de referència i adaptar-se progressivament als horaris, espais i rutines escolars, respectant el ritme individual de cada infant.

2. OBJECTIUS DEL PLA D'ACOLLIDA

El desenvolupament d'aquest Pla d'acollida té com a objectius:

- Afavorir una adaptació progressiva i respectuosa al nou entorn escolar, tenint en compte el ritme i les necessitats individuals de cada infant, així com la diversitat familiar com a part de la seua identitat.
- Establir vincles afectius segurs amb l'equip educatiu per generar un clima de confiança i benestar emocionalment
- Crear sentiment de pertinença a l'aula i l'escola a través d'un entorn acollidor, segur i estimulant.
- Acompanyar la separació familiar de manera positiva, respectant el procés emocional de cada infant.
- Iniciar-se en la familiarització de les rutines, espais i materials.

3. ORGANITZACIÓ DEL PERÍODE D'ACOLLIDA

3.1. EQUIP DIRECTIU

Abans d'iniciar el curs escolar, tal com indica l'article 14 del Decret 100/2022, com a mínim un membre de l'equip directiu i l'equip d'infantil ha d'organitzar unes jornades per a que les famílies i els seus fills i filles puguin conèixer l'escola, el projecte educatiu, el funcionament del menjador i transport, l'horari d'incorporació, així com els futurs tutors o tutores si ja es sap.

A més a més, el centre facilitarà tota la informació, el calendari i la documentació necessària per facilitar a les famílies tot el procés d'admissió i matrícula, una sèrie d'orientacions prèvies a la incorporació escolar (**annex 1**), se'ls crearà la Web Família se'ls inclourà dins del canal Telegram de l'escola. Amb En el cas d'alumnat nouvingut al llarg de tot el curs escolar, també es seguirà el mateix procediment.

3.2. EQUIP DOCENT

Al mes de setembre i abans de començar el curs escolar, el tutor/a de cada grup realitza una **entrevista individual** amb les famílies del nou l'alumnat matriculat. La finalitat d'aquesta és establir un primer contacte, omplir i/o revisar la entrevista inicial (**annex 2**) i conèixer al nou membre del grup. A més a més, és el moment de resoldre inquietuds i dubtes, i d'acollir emocionalment a les famílies per tal d'establir una relació de confiança i col·laboració.

Addicionalment, s'ha d'organitzar el **moment d'incorporació** de manera flexible, progressiva i respectuosa.

Per al grup de 2 anys, l'alumnat s'incorporarà al centre en grups reduïts fixant-se determinats dies i moments i ha de comptar amb la presència d'un membre de la família per afavorir la seguretat de l'alumnat a l'aula. Si es disposa ja d'aquest calendari en el moment de la entrevista individual es podrà oferir (annex 3). Si no és el cas, s'informarà a les famílies per via telefònica i Web Família, i es penjarà l'horari al tauló informatiu de l'escola.

Pel que fa a l'alumnat de 3 anys que haja estat matriculat l'any anterior a l'escola, s'incorporaran en xicotets grups, en horari reduït i acompanyat d'un membre de la família, encara que es poden adaptar l'horari de l'annex 3 segons com ho considere el tutor/a, a l'igual que es pot fer per a l'alumnat nouvingut que s'incorpore al llarg del curs.

El tutor/a de cada grup, ha de **registrar** les observacions i aspectes a destacar del període d'acollida de cada xiquet/a (**annex 4**) per evidenciar com ha sigut.

En setembre, i una vegada incorporats tots els membres dels grups de 2 i 3, es realitzarà una **reunió col·lectiva del grup** per comentar l'adaptació del grup, així com els aspectes organitzatius, rutines diàries i aquells que considere la persona tutora. Els grups de 4 i 5 també realitzaran aquesta reunió però sense parlar de l'adaptació.

4. ANNEXES

A continuació s'adjunten el següents annexes. Aquells que s'han d'entregar a les famílies estan redactats en format bilingüe.

- **Annex 1.** Orientacions prèvies a la incorporació a l'escola (abans d'incorporar-se a l'escola)
- **Annex 2.** Entrevista inicial (abans d'incorporar-se a l'escola)
- **Annex 3.** Horari d'incorporació progressiva (abans d'incorporar-se a l'escola)
- **Annex 4.** Registre d'observació del període d'acollida (tutor/a)
- **Annex 5.** Control d'esfínters (es dona a final de curs de 2 anys, excepte si es considera que el xiquet/a està en un nivell maduratiu en el que ja està preparat per a la retirada del bolquer)

**Aquest pla d'acollida és un document de centre flexible i revisable. En funció de les necessitats que sorgisquen, es faran les modificacions que l'equip d'educació infantil considere oportú.*

ORIENTACIONS PRÈVIES PER A LA INCORPORACIÓ A L'ESCOLA

És possible que durant els primers dies apareguen canvis actitudinals i emocionals. Es tracta d'un procés totalment natural i que s'ha de respectar amb temps i paciència fins que l'infant interioritze la nova rutina.

A continuació, es citen una sèrie de recomanacions per a facilitar aquesta entrada a l'escola.

- Presenteu l'escola com un lloc agradable, anticipant aquest moment al llarg de l'estiu. Podeu visitar-la perquè vagi familiaritzant-se.
- Prepareu junts els materials necessaris (motxilla, ampolla d'aigua, carmanyola...)
- Respon les seues inquietuts i dubtes sobre l'escola. Us recomanem alguns llibres que podeu llegir junts:
 - El monstre de colors va a l'escola (Anna Llenas, 2018)
 - El fil invisible (Miriam Tirado, 2023)
 - L'iku va a l'escola (Camilla Reid & Nicola Slater, 2025)

- Acompanyeu els primers dies per a que puguin descobrir una nova realitat amb la presència dels adults de referència. Recordeu acceptar els seus moments sense comparar-lo amb la resta de membres del grup.
- Acomiadeu-vos de manera natural dient que tornareu més tard; eviteu fugir o mentir ja que es sentirà enganyat/da, així com els acomiadaments molt llargs.

D'altra banda, també us oferim una sèrie de recomanacions per afavorir el desenvolupament del xiquet/a.

- Els dies previs al començament de l'escola, és convenient que adapteu els horaris de casa (l'hora de despertar-se, de desdejunar, d'esmorzar...)

- És necessari fomentar la seu autonomia deixant que facen les coses per sí mateix amb el temps necessari (vestir-se, recollir joguets, posar-se les sabates...)

- Dialogueu sobre els sucesos diaris (si haveu anat a comprar, a la piscina, a jugar al parc...), així com de sentiments, per exemple, "per què estas trist?", "estas content per començar l'escola?"....

- Estimuleu el llenguatge a partir de contes, converses, cançons... ja que ajuda a adquirir nou vocabulari

- Busqueu moments per a que pugui jugar amb altres xiquets i xiquetes i així aprendre a compartir, esperar torns, resoldre conflictes... És convenient ajudar-los a expressar-se davant conflictes per tal d'aprendre a reconèixer i gestionar les seues emocions.

- Per últim, no oblideu treballar les rutines d'higiene (netejar-se les mans abans i després d'esmorzar o d'anar al bany) i d'alimentació saludable

ORIENTACIONES PREVIAS PARA LA INCORPORACIÓN A LA ESCUELA

Es posible que durante los primeros días aparezcan cambios actitudinales y emocionales. Se trata de un proceso totalmente natural y se tiene que respetar con tiempo y paciencia hasta que el infante interiorice la nueva rutina.

A continuación, se citan una serie de recomendaciones para facilitar esta entrada a la escuela.

- Presentad la escuela como un lugar agradable, anticipando este momento a lo largo del verano. Podéis visitarla para que vaya familiarizándose.
- Preparad juntos los materiales necesarios (mochila, botella de agua, fiambarrera...)
- Responde sus inquietudes y dudas sobre la escuela. Os recomendamos algunos libros que podéis leer juntos:
 - El monstruo de colores va al cole (Anna Llenas, 2018)
 - El hilo invisible (Miriam Tirado, 2023)
 - Iku va al cole (Camilla Reid & Nicola Slater, 2025)

- Acompañad los primeros días para que puedan descubrir una nueva realidad con la presencia de los adultos de referencia. Recordad aceptar sus tiempos sin compararlo/a con el resto del grupo.
- Despedíos de manera natural diciendo que volveréis más tarde; evitad huir o mentir ya que se sentiran engañados/as, así como las despedidas largas.

Por otro lado, también os ofrecemos una serie de recomendaciones para favorecer el desarrollo del niño/a.

- Los días previos al comenzamiento de la escuela, es conveniente que adaptéis los horarios de casa (la hora de despertarse, de desayunar, almorzar...)

- Es necesario fomentar su autonomía dejando que hagan las cosas por sí mismos con el tiempo necesario (vestirse, recoger juguetes, ponerse los zapatos...)

- Dialogad sobre los sucesos diarios (si habéis ido a comprar, a la piscina, a jugar al parque...) y también sobre sentimientos “¿por qué estás triste?”, “¿estás contenta por empezar la escuela?”...

- Estimulad el lenguaje a partir de cuentos, conversaciones, canciones... ya que ayuda a adquirir nuevo vocabulario.

- Buscad momentos para que puedan jugar con otros niños y niñas, y así poder aprender a compartir, a esperar turnos, resolver conflictos... Es conveniente ayudarles a expresarse ante conflictos para aprender a reconocer y gestionar sus emociones.

- Por último, no olvidéis trabajar las rutinas de higiene (lavarse las manos antes y después de almorzar o de ir al baño) y de alimentación saludable.

ENTREVISTA INICIAL

DADES PERSONALS DE L'ALUMNE/A

- Nom i cognoms: _____
- Data de naixement i lloc: _____
- Direcció i ciutat: _____
- Si hi ha altre domicili durant el curs escolar, indique la direcció: _____

- Teléfons i persones de contacte:
 - Contacte 1: _____ Teléfon: _____
 - Contacte 2: _____ Teléfon: _____
 - Contacte 3: _____ Teléfon: _____

DADES FAMILIARS

- Situació familiar (monoparental, separació, famílies reconstituïdes...) o algun aspecte que desitja destacar: _____

FAMILIAR 1

- Nom i cognom: _____
- Professió: _____ Estudis: _____
- Situació laboral: _____ Horari laboral: _____
- Temps del que disposa per a estar amb el xiquet/a: _____

FAMILIAR 2

- Nom i cognom: _____
- Professió: _____ Estudis: _____
- Situació laboral: _____ Horari laboral: _____
- Temps del que disposa per a estar amb el xiquet/a: _____

RELACIÓ ENTRE ELS MEMBRES DE LA FAMÍLIA

- Té germans/es? Quants? Com és la seua relació? _____

- Quant de temps al dia disposa la família per a estar junta? _____

- I el cap de setmana? _____
- Normalment, qui dedica més temps al xiquet/a? _____
- Mostra especial dependència per algun membre de la família? _____

- Existeix coherència de límits en la família? _____

- Estan d'acord els membres de la família en els aspectes vinculats amb l'educació? _____

CONTROL D'ESFÍNTERS (2 i 3 anys)

- Porta bolquer? _____
- Si la resposta és afirmativa, col·labora durant el canvi? Com ho fa? ____

- Si la resposta és negativa, quan el va deixar? _____
- Avisa quan fa pixum? _____
- Avisa quan fa caca? _____
- Mostra autonomia per anar al bany sol/a? _____

ALIMENTACIÓ

- Pateix algun tipus de trastorn, al·lèrgia, intolerància... o qualsevol altre aspecte relacionat amb els aliments? _____

- Explique les rutines que es du a terme sobre la alimentació _____

SOCIALITZACIÓ I PERSONALITAT

- Com definiries la personalitat del teu fill/a? _____

- Li agrada jugar amb altres xiquets/es? Com interactúa amb ells/es? ____

- Com reacciona davant conflictes? _____

- Com gestiona la frustració? _____

COMUNICACIÓ I LLENGUATGE

- Què llengues es parlen fora de l'escola? _____
- Mostra atenció quan se li parla? _____
- Entén i realitza ordres senzilles? _____
- Imita sons? _____
- Utilitza paraules-frases? _____
- És capaç de construir frases? _____
- Com demana les coses? _____
- És capaç de demanar ajuda si ho necessita? _____
- Ha percebut alguna dificultat en el llenguatge que desitja destacar? ____

MOMENT DE JOC

- Prefereix el joc solitari o acompanyat? _____

- Per quin tipus de jocs i/o joguets mostra preferència? _____

- En el moment de joc, es manifesta actiu, té iniciativa, proposa, es mostra observador/a...? _____

- Té hàbit de recollir els joguets? _____
- Ha observat alguna dificultat en relació a l'àmbit motor? _____

SALUT

- Ha estat hospitalitzat/da o ha estat intervingut quirúrgicament alguna vegada? Quin ha sigut el motiu? _____

- Té algun problema específic de salut? _____

- Porta algun tractament mèdic o hi ha alguna recomanació mèdica que haguem de tenir en compte? _____

- Pateix algun tipus de dificultat visual, auditiva, respiratòria...? _____

ALTRES INDICACIONS O ASPECTES A TENIR EN COMPTE

ENTREVISTA INICIAL

DATOS PERSONALES DEL ALUMNO/A

- Nombre y apellidos: _____
- Fecha de nacimiento y lugar: _____
- Dirección y ciudad: _____
- Si hay otro domicilio durante el curso escolar, indique la dirección: _____

- Teléfonos y personas de contacto:
 - Contacto 1: _____ Teléfono: _____
 - Contacto 2: _____ Teléfono: _____
 - Contacto 3: _____ Teléfono: _____

DATOS FAMILIARES

- Situación familiar (monoparental, separación, familias reconstituidas...) o algún aspecto que desea destacar: _____

FAMILIAR 1

- Nombre y apellidos: _____
- Profesión: _____ Estudios: _____
- Situación laboral: _____ Horario laboral: _____
- Tiempo que dispone para estar con su hijo/a: _____

FAMILIAR 2

- Nombre y apellidos: _____
- Profesión: _____ Estudios: _____
- Situación laboral: _____ Horario laboral: _____
- Tiempo que dispone para estar con su hijo/a: _____

RELACIÓN ENTRE MIEMBROS DE LA FAMILIA

- ¿Tiene hermanos/as? ¿Cuántos? ¿Cómo es su relación? _____

- ¿Cuánto tiempo al día dispone la familia para estar junta? _____

- ¿Y el fin de semana? _____
- Normalmente, ¿quién dedica más tiempo al niño/a? _____
- ¿Muestra especial dependencia por algún miembro de la familia?

- ¿Existe coherencia de límites en la familia? _____

- ¿Están de acuerdo los miembros de la familia en los aspectos vinculados con la educación? _____

CONTROL DE ESFÍNTERES (2 y 3 años)

- ¿Lleva pañal? _____
- Si la respuesta es afirmativa, ¿colabora durante el cambio? ¿Cómo lo hace? _____

- Si la respuesta es negativa, ¿cuándo lo dejó? _____
- ¿Avisa cuando hace pipí? _____
- ¿Avisa cuando hace caca? _____
- ¿Muestra autonomía para ir al baño solo/a? _____

ALIMENTACIÓN

- ¿Sufre algún tipo de trastorno, alergia, intolerancia... o cualquier otro aspecto relacionado con los alimentos? _____

- Explique las rutinas que lleva a cabo sobre la alimentación _____

SOCIALIZACIÓN Y PERSONALIDAD

- ¿Cómo definirías la personalidad de tu hijo/a? _____

- ¿Le gusta jugar con otros niños/as? ¿Cómo interactúa con ellos/as? _____

- ¿Cómo reacciona ante conflictos? _____

- ¿Cómo gestiona la frustración? _____

COMUNICACIÓN Y LENGUAJE

- ¿Qué lenguas se hablan en casa? _____
- ¿Muestra atención cuando se le habla? _____
- ¿Entiende y realiza órdenes sencillas? _____
- ¿Imita sonidos? _____
- ¿Utiliza palabras-frases? _____
- ¿Es capaz de construir frases? _____
- ¿Cómo pide las cosas? _____
- ¿Es capaz de pedir ayuda si lo necesita? _____
- ¿Ha percibido alguna dificultad en el lenguaje que desea destacar? _____

MOMENTO DE JUEGO

- ¿Prefiere el juego solitario o acompañado? _____

- ¿Por qué tipo de juegos y/o juguetes muestra preferencia? _____

- En el momento de juego, ¿se manifiesta activo, tiene iniciativa, propone, se muestra observador/a...? _____

- ¿Tiene el hábito de recoger los juguetes? _____
- ¿Ha observado alguna dificultad en relación al ámbito motor? _____

SALUD

- ¿Ha estado hospitalizado o ha sido intervenido quirúrgicamente alguna vez? ¿Cuál ha sido el motivo? _____

- ¿Tiene algún problema específico de salud? _____

- ¿Lleva algún tratamiento médico o existe alguna recomendación médica que debamos tener en cuenta? _____

- ¿Sufre algún tipo de dificultad visual, auditiva, respiratoria....? _____

OTRAS INDICACIONES O ASPECTOS A TENER EN CUENTA

HORARI D'INCORPORACIÓ PROGRESSIVA

SETMANA 1

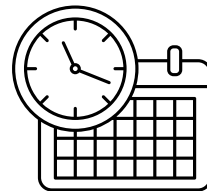
09:00 - 11:00

SETMANA 2

09:00 - 12:00

SETMANA 3

09:00 - 14:00

Les famílies acompanyaran els menors durant el temps que necessiten perquè es senten més segurs en el nou espai. El tutor/a determinarà aquest temps en funció de les necessitats del xiquet/a, així com la possible modificació d'aquest horari si l'alumne/a ho requereix amb l'objectiu de que el temps que estiga a l'escola es mostre tranquil.

HORARIO DE INCORPORACIÓN PROGRESIVA

SEMANA 1

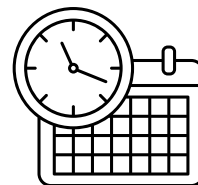
09:00 - 11:00

SEMANA 2

09:00 - 12:00

SEMANA 3

09:00 - 14:00

Las familias acompañarán a los menores durante el tiempo que necesiten para que se sientan más seguros en el nuevo espacio. El tutor/a determinará este tiempo en función de las necesidades del niño/a, así como la posibilidad de modificar este horario si el alumno/a lo requiere con el objetivo de que el tiempo que esté en la escuela se sienta tranquilo.

CEIP L'ILLA
Grup Sant Pere s/n
12100 Grau de Castelló
964739720
12003559@edu.gva.es

REGISTRE D'OBSERVACIONS DEL PERÍODE D'ACOLLIDA (a omplir per tutor/a)

*Correspon a l'apartat E de l'annex IV del Decret 100/2022 (Fitxa de dades bàsiques)

Alumne/a: _____

CONTROL D'ESFÍNTERS

Introducció

La retirada del bolquer és un dels grans passos en el desenvolupament de l'autonomia dels infants, i sol produir-se entre els dos i tres anys d'edat. Aquest procés no és només una fita fisiològica relacionada amb el control d'esfínters, sinó també un moment emocional i psicològic important tant per al xiquet o xiqueta com per a les seues famílies. En aquest camí cap a la independència, l'escola juga un paper fonamental com a espai de suport, acompanyament i reforç positiu. La coordinació entre la família i el centre educatiu és clau per garantir un entorn segur, comprensiu i respectuós amb els ritmes de cada infant. A través de la paciència, l'observació i una actitud positiva, es pot afavorir un aprenentatge natural i progressiu del control d'esfínters, sense pressions ni comparacions, adaptat a les necessitats de cada xiquet o xiqueta. Fer-ho amb calma, respecte i bon llenguatge familiar li donarà seguretat i motivació.

Passos per a la retirada del bolquer

1. Prepara emocionalment

Explica-li de forma senzilla: "Ara, de gran, farem pipí i caca al vàter o a l'orinal." Utilitza llibres i vídeos infantils per fer-ho amè.

2. Observa la preparació del xiquet/a

Busca signes com: estar sec més temps, saber baixar pantalons, comunicar la necessitat, mostrar interès per l'orinal i retenir la orina o femta

3. Prepara l'espai i el material

Compra un orinal o adaptador pràctic i segur. Deixa que el/ella el triï (per exemple: "blau o groc?") i roba interior que pugui baixar fàcilment.

4. Estableix una rutina quotidiana

Proposa l'orinal en moments clau: al matí, després d'àpats i abans de dormir o sortir de casa. Deixa-li 2-5 minuts i, tot i que no faci res, es va acostumant

5. Dona-li temps i tranquil·litat

No pressionis. Si no vol, torna-ho a intentar més tard. No cal insistir massa estona; l'hàbit ve també pels petits intents.

6. Reforça amb elogis, no renyaments

Felicita cada intent i èxit: "Moltes gràcies, ho has fet molt bé!" Quan hi hagi accidents: "No passa res, ho netegem i tornem-ho a provar."

7. Fomenta l'autonomia

Anima'l a avisar quan sent l'impuls. Deixa que participe en el procés: netejar-se o canviar-se amb ajuda, comprant autonomia i seguretat.

8. Mantingues la calma en regressions

Les regressions són normals, especialment si hi ha canvis de rutina, malaltia o estrès. Sigues comprensiu/va i consistent.

9. Evita iniciar-ho durant grans canvis

Retarda-ho si hi ha factors com l'entrada a l'escola, mudances o l'arribada d'un germà, per evitar estrès addicional.

10. Celebra els èxits

Organitza una petita celebració, dibuixos o adhesius. Una recompensa simbòlica i emocional (no material) reforça el canvi positiu.

Coordinació casa-escola

Quan l'infant disposa ja de la maduresa adequada per iniciar aquest procés, s'acordarà tant des de l'àmbit escolar com des de l'àmbit familiar de **coordinar-se** entre ambdós contextos per treballar conjuntament per a la retirada del bolquer. Així, amb l'arribada del bon temps i aprofitant certs esdeveniments (un cap de setmana més llarg amb disponibilitat dels pares i mares, l'arribada de vacances de Pasqua...) la família iniciarà a l'infant a casa i, posteriorment, des del centre es continuarà amb el procés.

Recomanacions

- Evitar roba incòmoda per anar al vàter (petos, lleotards...).
- Col·locar a l'abast de l'infant material per netejar-se (paper i tovalloles).
- Una vegada iniciem el procés, no retrocedir immediatament (emprar el bolquer, com a molt, per dormir). És important donar-li temps perquè pugui acostumar-se.

Bibliografia d'interès

Tots and Toilets (febrer 2025): recomana iniciar entre 2-3 anys, observant els signes de preparació per evitar ansietat i regressions totsandtoilets.com

AAFP (2019, mantingut el 2025): recomana enfocament centrat en el xiquet/a, guia anticipada entre 18-24 mesos amb signes de preparació

Psychology Today (2022): revisió mostra que no existeix un mètode universal, però hi ha evidència que enfoquem orientat al xiquet i mètodes d'Azrin & Foxx són els més estudiats p

Go Potty 3-Step (Rebecca Mottram, 2025): defineix tres passos basats en evidència i explica com les bolquers modernes poden diluir la sensació corporal, aconsellant començar abans dels 3 anys rebeccamottram.com

CONTROL DE ESFÍNTERES

Introducción

La retirada del pañal es uno de los grandes pasos en el desarrollo de la autonomía de los niños y niñas, y suele producirse entre los dos y tres años de edad. Este proceso no es solo un hito fisiológico relacionado con el control de esfínteres, sino también un momento emocional y psicológico importante tanto para el niño o la niña como para sus familias. En este camino hacia la independencia, la escuela juega un papel fundamental como espacio de apoyo, acompañamiento y refuerzo positivo. La coordinación entre la familia y el centro educativo es clave para garantizar un entorno seguro, comprensivo y respetuoso con los ritmos de cada niño o niña. A través de la paciencia, la observación y una actitud positiva, se puede favorecer un aprendizaje natural y progresivo del control de esfínteres, sin presiones ni comparaciones, adaptado a las necesidades de cada menor. Hacerlo con calma, respeto y un buen lenguaje familiar le dará seguridad y motivación.

Pasos para retirar el pañal

1. Prepáralo emocionalmente

Explícale de forma sencilla: "Ahora que eres mayor, haremos pipí y caca en el váter o en el orinal." Utiliza libros y vídeos infantiles para hacerlo más ameno.

2. Observa si el niño o la niña está preparado/a

Busca señales como: estar seco durante más tiempo, saber bajarse los pantalones, comunicar la necesidad, mostrar interés por el orinal y ser capaz de retener la orina o las heces.

3. Prepara el espacio y el material

Compra un orinal o adaptador práctico y seguro. Deja que él o ella lo elija (por ejemplo: "¿azul o amarillo?") y ropa interior que pueda bajarse fácilmente.

4. Establece una rutina diaria

Ofrécele el orinal en momentos clave: por la mañana, después de las comidas y antes de dormir o salir de casa. Déjalo/a durante 2-5 minutos y, aunque no haga nada, se irá acostumbrando.

5. Dale tiempo y tranquilidad

No lo/a presiones. Si no quiere, vuelve a intentarlo más tarde. No hace falta insistir demasiado tiempo; el hábito también se construye con pequeños intentos.

6. Refuerza con elogios, no con reproches

Felicita cada intento y cada logro: "¡Muchas gracias, lo has hecho muy bien!"

Cuando haya accidentes: "No pasa nada, lo limpiamos y lo volvemos a intentar."

7. Fomenta la autonomía

Anímale a avisar cuando sienta el impulso. Deja que participe en el proceso: limpiarse o cambiarse con ayuda, ganando autonomía y seguridad.

8. Mantén la calma ante las regresiones

Las regresiones son normales, especialmente si hay cambios en la rutina, enfermedad o situaciones de estrés. Sé comprensivo/a y mantén la coherencia en el acompañamiento.

9. Evita empezar durante grandes cambios

Retrásalo si hay factores como la entrada en la escuela, mudanzas o la llegada de un hermano o hermana, para evitar un estrés añadido.

10. Celebra los logros

Organiza una pequeña celebración, dibujos o pegatinas. Una recompensa simbólica y emocional (no material) refuerza el cambio positivo.

Coordinación casa-escuela

Cuando el niño o la niña ya dispone de la madurez adecuada para iniciar este proceso, se acordará tanto desde el ámbito escolar como desde el familiar la necesidad de coordinarse entre ambos contextos para trabajar conjuntamente en la retirada del pañal. Así, aprovechando la llegada del buen tiempo y ciertos momentos favorables (como un fin de semana largo con mayor disponibilidad de madres y padres, o la llegada de las vacaciones de Pascua...), la familia iniciará el proceso en casa y, posteriormente, desde el centro educativo se dará continuidad al mismo.

Recomendaciones

- Evita ropa incómoda para ir al baño (petos, leotardos...).
- Coloca al alcance del niño o la niña material para limpiarse (papel higiénico y toallitas).
- Una vez se inicia el proceso, evita retroceder inmediatamente (el uso del pañal, como mucho, solo para dormir). Es importante darle tiempo al niño o la niña para que pueda adaptarse.

Bibliografía de interés

- Tots and Toilets (febrero 2025): recomienda iniciar entre los 2 y 3 años, observando los signos de preparación para evitar ansiedad y regresiones. totsandtoilets.com
- AAFP (2019, vigente en 2025): recomienda un enfoque centrado en el niño o la niña, con orientación anticipada entre los 18-24 meses si hay señales de preparación.

- Psychology Today (2022): una revisión muestra que no existe un método universal, pero hay evidencia de que un enfoque orientado al niño y los métodos de Azrin & Foxx son los más estudiados. [psychology.today.com](https://www.psychologytoday.com)
- Go Potty 3-Step (Rebecca Mottram, 2025): define tres pasos basados en evidencia y explica cómo los pañales modernos pueden diluir la sensación corporal, aconsejando empezar antes de los 3 años. rebeccamottram.com